

Joe Eklöf

Kaféidkerskans Janne

Billigt körkort

Jannes intresse för lastbilar var oförändrat. Han åkte med sin moped till olika arbetsplatser där åkeriet snett emot kaféet höll på med schakt- eller stentransporter. Många kvällar, när chaufförerna var beordrade att köra till tio på kvällarna, var Janne där för att åka med någon av dem.

En chaufför hette Bjarne och var bara tre eller fyra år äldre än Janne. Allt oftare blev det honom som Janne åkte med. Han körde en Scania L 55 med ett bottenförstärkt tippflak. De fällbara lämmarna var utbytta till fasta lämmar av kraftig plåt. Som baklucka användes en tvåtums planka.

På hösten 1960 kördes sprängsten från ett ställe till en krossanläggning strax norr om Ulriksdals galoppbana. Galoppbanan var nu nedlagd och hade ersatts av Täby galopp. Vägen till krossen gick från Enköpingsvägen in på en nygjord gata som hette Bagartorpsringen. Från den gatan körde man under tågbanan till Uppsala. Därefter var det bara någon kilometer kvar.

En kväll stannade Bjarne helt plötsligt när han hade svängt av från Enköpingsvägen in på Bagartorpsringen.

- Vill du köra resten av vägen till krossen?
- Får jag det?
- Nä det får du inte, men nu frågar jag om du vill det?
- Jaa det vill jag gärna.
- Bra, så byter vi plats med en gång.

Sagt och gjort. Janne hade iakttagit vilka växlar som Bjarne använde i olika situationer. Han la i rätt växel för

att komma iväg och fick motorstopp med en gång. Janne förstod att han hade haft för lågt gaspådrag. Han fick inte heller något mer motorstopp under de kvällar som han fick köra till den stenkrossen.

– Innan du kör upp för backen till krossen lägger du i låga trean, så att du inte måste stanna i backen för att växla.

Detta visste Janne mycket väl efter sina iakttagelser, så han gjorde enligt order.

Vid krossen sprang vanligtvis Janne ut för att lyfta bort ”bakluckan” innan tippning. Nu blev det tvärtom. På återvägen stannade Janne på Bagartorpsringen och de två bytte plats igen.

Vid ett tillfälle blev det stopp i krossen, så Janne fick vänta en stund innan han tilläts att tippa. Under den tiden kom en av de andra bilarna från åkeriet upp till krossen. Föraren var en före detta körskolelärare, som nu körde på åkeriet i stället.

Han skakade på huvudet och ”fyade” med pekfingret, när han såg vem som körde lastbilen före honom. När de möttes mellan Enköpingsvägen och krossen var det så mörkt att man inte såg förarna. Men på plattan framför tippgropan var det upplyst med flera strålkastare.

Som julklapp det året fick Janne ett presentkort av sin mor. Det gällde på Solna Bilskola och löd på 200 kr. Direkt efter trettondagen gick Janne till Bilskolan och anmälde sig. Man kunde höra, läsa och skriva teori varje tisdagskväll. Detta anammade Janne.

Under den tiden kontaktade Janne sin kompis Jörgens pappa. Denne var läkare och Janne frågade om han kunde genomföra en läkarundersökning på Janne inför körkortstagningen. Det kunde han, och Janne var fullt frisk och vid

god vigör enligt Jörgens pappa. Han tog 5 kr för besväret.

Priset för teorilektionerna var 60 kr oavsett hur många gånger man gick. Janne var där varje tisdagskväll fram till sin artonårsdag i mars. Det blev tio gånger. En teoribok kostade 12 kr. Kostnaderna drogs från presentkortet.

Varje tisdagskväll skrev Janne en eller två skrivningar tills alla blev rätt. Vid tionde teorilektionen hade Janne övnings-skrivit alla teoriproven som fanns och utan ett enda fel. Det var de teoriskrivningarna som användes vid själva körkorts-tagningen. Dessa skrivningar hos myndigheten ändrades ett antal år senare.

En dag i februari, när Janne var på väg till arbetet hos Philipsons, tvärstannade mopeden helt plötsligt. Janne kunde inte på plats konstatera om det var motorn eller växellådan som hade klappat ihop. Han hade bara hunnit åka en kilometer, så det var bara att gå hemåt med bakhjulet upplyft. Han höll i styret med vänsterhanden och lyfte med högerhanden i pakethållaren.

Alternativet hade varit att ta fram verktyg och skruvat loss bakhjulet för att sen ta loss kedjan, skruva dit hjulet igen och rulla hem moppen. Men det var alldeles för kallt för att hålla på med verktyg ute på vägen denna dag.

Väl hemma ställde Janne in mopeden i hyreshusets cykelrum. Tog hissen upp till våningen och ringde efter en taxi. Märta och Bengt hade för länge sedan åkt till kaféet. Jannes arbetskamrat, som låste upp på morgonen hade tydligen inte tid att svara. Janne slängde på luren utan att få svar och rusade ner till taxin. Bara en halvtimme försenad kom han till sin arbetsplats.

I slutet av februari tog sig Janne ner till cykelrummet för att kontrollera om han kunde göra något åt mopeden. Aldrig